

Çocuklara Öğrenmeyi Öğretmek

2. Baskıdan Çeviri

Robert Fisher

Çeviri Editörleri:

Elif Sarıcan

Zeliha Nurdan Baysal

 PEGEM
AKADEMI

Robert Fisher

Çeviri Editörleri: Elif SARICAN - Zeliha Nurdan BAYSAL

ÇOCUKLARA ÖĞRENMEYİ ÖĞRETMEK

ISBN 978-625-8656-35-0

Kitabın orijinal adı: Teaching Children to Learn

Baskı sayısı: 2. Baskı

ISBN: 978-0-7487-9442-3

Yayınevi: Oxford University Press

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2026, PEGEM AKADEMI

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevdir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır; indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

I. Baskı: Nisan 2026, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sayfa Basım Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
İvedik OSB Matbaacılar Sit. 1514. Cad. No: 23-25
Yenimahalle/ANKARA

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 77079

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÇEVİRİ EDITÖRLERİNDEN

Eğitim alanında düşünme ve öğrenme becerilerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalarıyla tanınan Robert Fisher, öğretme ve öğrenme süreçlerine ilişkin özgün yaklaşımıyla uluslararası literatürde önemli bir yer edinmiştir. Fisher'ın özellikle düşünme becerilerinin, öğrenmeyi öğrenme süreçlerinin ve üstbilişsel farkındalığın eğitim programlarının ayrılmaz bir parçası olarak ele alınması gerektiğine yaptığı vurgu, çağdaş eğitim tartışmaları açısından dikkat çekici bir perspektif sunmaktadır.

Yazarın daha önce Türkçeye kazandırılan eserini okurken duyduğumuz akademik merak ve heyecan, Teaching Children to Learn adlı bu kitap üzerinde çalışırken de aynı şekilde devam etti. Bu eserle çalışmak, yalnızca bir çeviri süreci yürütmekten öte, öğrenme ve öğretme süreçlerini yeniden düşünmeye imkân veren zengin bir entelektüel deneyim oldu. Kitabın sunduğu yaklaşım, öğrenmenin yalnızca bilgi edinme süreci olmadığını; aynı zamanda düşünme, sorgulama ve anlamlandırma becerileriyle yakından ilişkili olduğunu güçlü biçimde ortaya koymaktadır.

Bu eserin Türkçe okurla buluşmasına izin veren başta Robert Fisher olmak üzere emeği geçen herkese teşekkür ederiz. Ayrıca kitabın Türkçeye kazandırılması sürecindeki destekleri ve titiz yayıncılık anlayışları için Pegem Akademi Yayıncılık'a teşekkürlerimizi sunarız.

Bu çalışmanın öğretmenlere, öğretmen adaylarına ve eğitim alanında çalışan araştırmacılara katkı sağlamasını; düşünme becerilerinin ve öğrenmeyi öğrenme yaklaşımının eğitim ortamlarında daha fazla yer bulmasına mütevazı da olsa bir katkı sunmasını diliyoruz.

Çeviri Editörleri

Elif Sarıcan – Z. Nurdan Baysal

TEŞEKKÜR

Yazar, bu kitap için yürütölen araştırmaya katkıda bulunan çocuklara ve öğretmenlere teşekkür etmek ister ve özellikle bu kitabın ikinci baskısını geliştirmeye yönelik değerli önerileri için Lizann O’Conor ve Julie Winyard’a ayrıca teşekkür eder.

Ayrıca aőađıdaki materyallerin kullanılmasına cömertçe izin verdikleri için řu kişi ve kurumlara da teşekkür edilir: Edward Connery Lathem tarafından derlenen *The Poetry of Robert Frost* adlı eserde yer alan “The Road Not Taken” şiirinden yapılan alıntı (Copyright © 1969 Henry Holt and Company); L. Jones (ed.) tarafından hazırlanan *Curriculum for Able Children* (1993) adlı eserde yer alan “What is the mystery of the funny question mark . . . ?” başlıklı metin (National Association for Able Children in Education – NACE); John Manwaring’in yazıları, Pie Corbett’in (1992) *Poetic Writing in the Primary School* adlı kitabından izinle alınmıştır (Kent Reading and Language Development Centre tarafından yayımlanmıştır).

Telif hakkı sahipleriyle iletişim kurmak için her türlü çaba gösterilmiştir; ancak herhangi bir hak sahibinin gözden kaçmış olması durumunda, yayınevi ilk fırsatta gerekli düzenlemeyi yapmaktan memnuniyet duyacaktır.

BÖLÜMLER VE ÇEVİRENLERİ

Çeviri Editörleri: Elif SARICAN - Zeliha Nurdan BAYSAL

- 1. Öğrenmek için Düşünme**
Doç. Dr. Elif SARICAN, Marmara Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-0264-3950
Prof. Dr. Z. Nurdan BAYSAL, Marmara Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-3548-1217
- 2. Öğrenmek için Sorgulama**
Prof. Dr. Asude BALABAN, Marmara Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-9527-5335
- 3. Öğrenmeyi Planlama**
Prof. Dr. Şaban BERK, Marmara Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-6821-5249
- 4. Konuşarak Öğrenme**
Doç. Dr. Zeynep AYDEMİR, Marmara Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-3002-1809
- 5. Öğrenmek için Görsel Araçlar**
Öğr. Gör. Nur Banu KARAMAN, Abdullah Gül Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-3018-8679
- 6. Yaratıcılık ve Öğrenme**
Dr. Öğr. Üyesi Orhan ÇANAKÇI, Marmara Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-5690-9203
Hale ŞEN, İstanbul Ticaret Üniversitesi
ORCID No: 0009-0009-6489-879X
- 7. İşbirlikli Öğrenme**
Doç. Dr. Bülent ÖZDEN, Marmara Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-8000-2123
- 8. Koçluk Öğrenimi**
Prof. Dr. Yusuf ALPAYDIN, Marmara Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-8263-8793
Arş. Gör. Hilal KARAOĞLAN, Marmara Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-9278-9798
- 9. Öğrenmenin Gözden Geçirilmesi ve Değerlendirilmesi**
Öğr. Gör. İlkin UYSAL, Afyon Kocatepe Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-5995-009X
- 10. Güçlü Eğitim Alanları Oluşturma**
Dr. Nurcan ÜSTÜNDAĞ ŞENER, Marmara Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1987-1717

İÇİNDEKİLER

Çeviri Editörlerinden	iii
Bölümler ve Çevirenleri	v
Giriş	ix
1 Öğrenmek için Düşünme	1
Düşünme ve öğrenme becerilerini öğretmeye yönelik yaklaşımlar 4 • Çoklu Zekâ 9 • Öğrenmeye ilişkin araştırmalar bize ne söylüyor? 19 • Özet 23	
2 Öğrenmek için Sorgulama	24
Soru sormanın amaçları 25 • Verimsiz sorular 27 • Üst ve düşük düzey düşünme 29 • İyi Sorular 30 • Düşünme zamanı 33 • Soru Sorma Becerileri 36 • Sorulara Alternatifler 36 • Çocukları soru sormaya teşvik etmek 39 • Sorma yeteneğinin değerlendirilmesi 41 • Sorgulayan bir sınıf yaratmak 43 • Özet 46	
3 Öğrenmeyi Planlama	47
Uzmanlar ve acemiler 47 • Problem Çözmenin Planlanması 48 • Planlama ve üstbilgi 51 • Planlama Öğretimi 55 • Özet 64	
4 Konuşarak Öğrenme	65
Dil ve düşünce 66 • Modelleme - Dünyayı kelimelerle yeniden şekillendirme 68 • Düşünce ve diyalog 69 • Tartışma nedir? 71 • Tartışma aracılığıyla öğretim 74 • Özet 84	
5 Öğrenmek için Görsel Araçlar	85
Bilişsel haritalar nelerdir? 85 • Haritaların hafızayı geliştirmesi 86 • Kavramlarla anlam yaratmak 87 • Fikirleri ilişkilendirme 89 • Kavramların gelişimi ve açıklanması 91 • Kavram haritası 93 • Haritalama şekilleri 99 • Özet 104	

6	Yaratıcılık ve Öğrenme	105
	Yaratıcılık, Zekâ ve Başarı 106 • Yaratıcılık Nedir? 108 • Yaratıcı Düşünceyi Değerlendirmek 110 • Yaratıcı düşünmeyi geliştirmek 113 • Müfredat Genelinde Yaratıcılık 120 • Yaratıcılık, Seçimler, Alternatifler ve Olasılıklarla İlgilidir 124 • Yaratıcı Öğretmen 130 • Özet 130	
7	İşbirlikli Öğrenme	131
	Çiftler Halinde Öğrenme 134 • Grup Halinde Öğrenme 140 • Özet 152	
8	Koçluk Öğrenimi	153
	Bilişsel çıraklık 154 • Bilişsel koçluk için stratejiler 158 • Özet 174	
9	Öğrenmenin Gözden Geçirilmesi ve Değerlendirilmesi	175
	Öz saygı 176 • Öğrenme (ustalık) Yönelimi 177 • Kişiselleştirilmiş öğrenme 180 • Başarının gözden geçirilmesi 184 • Öz değerlendirme 188 • Öz farkındalık 192 • Özet 194	
10	Güçlü Eğitim Alanları Oluşturma	195
	Sınıfta bir öğrenme topluluğu oluşturmak 196 • Okulda bir öğrenme topluluğu yaratmak 201 • Öğrenme topluluğunu değiştirmek 214 • Özet 219	
	Sözlük	221
	Notlar	226
	Bibliyografya	234
	Dizin	239

Giriş

Hâlâ öğreniyorum.

Michelangelo

Gerçekten öğrenmek için başkalarına ihtiyacın vardır.

Jody, 9 yaşında

Tüm insanlar, zihinlerinin ve öğrenme kapasitelerinin tam gelişimi için temel bir hakka sahiptir. Bireylerin ve toplumların gelişiminin eğitimle ve öğretme-öğrenme süreçlerinin niteliğiyle ilişkili olduğu yönünde giderek artan bir farkındalık vardır. Bireylerin ihtiyaçları ile toplumun ihtiyaçları, öğrenmeyi güçlendirici bir etkinlik olarak gören, bağımsız öğrenmek isteyen ve öz-belirleme, öz-yönelim ve öz-saygı sahibi olan yaşam boyu öğrenenler ve özerk öğrenciler yetiştirme gereksiniminde birleşmektedir. Toplum içinde etkili biçimde yer alabilecek ve hızlı toplumsal değişimin yarattığı meydan okumalarla baş edebilecek öğrenciler yetiştirmemiz gerekmektedir. Öğretmenler için temel soru şudur: Bu hedeflere ulaşılmasına yardımcı olacak öğrenmeyi nasıl teşvik edebiliriz?

Son yıllarda düşünmeyi ve öğrenmeyi geliştirme yollarına yönelik dünya çapında büyük bir ilgi artışı yaşanmaktadır. Bilişsel eğitim alanındaki araştırmalar ve uygulamalar birçok ülkede hızla ilerlemektedir. Bu kitap, çocuklara öğrenmeyi öğretmeye yönelik tüm araştırmaların kapsamlı bir incelemesini sunmayı amaçlamamaktadır. Bunun yerine, etkili öğrenmeyi geliştirdiği gösterilmiş öğretim yollarına ilişkin pratik bir rehber sunmayı amaçlamaktadır.

Başarılı öğrenenler yalnızca çok miktarda bilgiye sahip değildir; aynı zamanda nasıl öğreneceklerini de öğrenmişlerdir. Araştırmalar, etkili öğrenmenin gerçekleştiği sınıflarda bazı öğretim stratejilerinin ortak olduğunu göstermektedir. Artık öğrenenlerin bilge ve etkili biçimde öğrenebilmeleri için neye ihtiyaç duyduklarını daha iyi belirleyebilmekteyiz.

Bu kitap, öğrenmede başarıyla en yakından ilişkili olan on basit fakat güçlü öğretim stratejisini açıklamaktadır. Bu stratejiler öğrenmenin herhangi bir alanına uygulanabilir ve bağımsız ile etkili öğrenmenin hedeflerine ulaşmayı en çok sağlayabilecek süreçlerdir. Bu kitabın bölümlerini oluşturan on